

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาการเกิดขึ้นและความเป็นไปของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยเบ็ญง โคกสลุง และความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับบริบทสังคมแวดล้อม โดยเป็นการศึกษากระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมในบ้านโคกสลุง ผ่านการจัดทำพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและกิจกรรมทางวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเนื่องมาจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

แม้ว่าในทางวิชาการยังมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเบ็ญง แต่ในความเข้าใจของชาวบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเบ็ญงเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาและอาศัยอยู่ทั่วไปในบริเวณภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยเป็นเวลานานแล้ว

ในช่วงเวลาไม่นานมานี้ การสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนในบริเวณลุ่มน้ำป่าสัก รวมทั้งชุมชนไทยเบ็ญงโคกสลุงในงานศึกษานี้ด้วย โดยผลกระทบที่เห็นชัดเจนคือ การที่ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวต้องถูกเวนคืนที่ดินเพื่อสร้างเขื่อน ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้ชาวบ้านต้องเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตไปจากเดิม และแม้ว่าโครงการเขื่อนป่าสักจะมีความพยายามในการลดผลกระทบกับชาวบ้านในหลายแนวทาง เช่น การจ่ายเงินชดเชย การส่งเสริมอาชีพ ฯลฯ แต่ในหลายกรณี ความพยายามดังกล่าวกลับยิ่งทำให้เกิดผลกระทบในระดับที่ซับซ้อนขึ้นไปอีก ในทางตรงข้าม นอกเหนือจากผลกระทบดังกล่าวแล้ว การเกิดขึ้นของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ยังเป็นมูลเหตุให้มีนักวิชาการหลายกลุ่มมีความสนใจเข้ามาศึกษาในชุมชนที่ได้รับผลกระทบต่างๆ

บ้านโคกสลุง เป็นชุมชนไทยเบ็ญงแห่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนป่าสัก และมีนักวิชาการเข้ามาศึกษา และมีปฏิสัมพันธ์กับชาวบ้านอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลในเวลาต่อมาให้ชาวบ้านในโคกสลุงได้เกิดมีความตระหนักในความเป็นไทยเบ็ญงของตน และยังมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งเลือกที่จะสร้างพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยเบ็ญง โคกสลุง ในกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมไทยเบ็ญงเพื่อแก้ไขปัญหาลังคมที่เกิดขึ้นอีกด้วย

แม้ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านไทยเบ็ญง โคกสลุง จะได้กลายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยเบ็ญงที่โดดเด่นในบ้านโคกสลุง หากแต่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ก็ยังคงต้องประสบกับปัญหาต่างๆที่ยังไม่สามารถหาทางออกได้ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาความร่วมมือจากชาวบ้าน ปัญหาการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม การได้รับความนิยมนั้นมาของกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงเพลงพื้นบ้าน ก็ได้กลายเป็นทางเลือกหนึ่งที่ชาวบ้านใช้ในการแสดงและต่อรองความเป็นไทยเบ็ญง รวมทั้งยังกลายเป็นอีกหนทางหนึ่งในการดำรงกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรม

ท่ามกลางบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ความเป็นไทยเบ็งที่เคยแสดงออกด้วย
พิธีภรณ์ที่พื้นบ้านได้ก้าวข้ามมาสู่การแสดงความเป็นไทยเบ็งในปฏิบัติการของการแสดงใน
สถานการณ์ที่แตกต่างหลากหลายกันไป